

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 164/19
Luksemburgā, 2019. gada 19. decembrī

Spridums lietā C-752/18
Deutsche Umwelthilfe/Freistaat Bayern

Apcietinājums Bavārijas federālās zemes atbildīgajām personām, lai tās veiktu pasākumus gaisa uzlabošanai Minhenē (kā, piemēram, satiksmes aizliegums noteiktiem transportlīdzekļiem ar dīzeļdzinēju var tikt piemērots vienīgi tad, ja šajā ziņā pastāv pietiekami pieejams, precīzs un paredzams tā piemērošanā valsts juridiskais pamats un šis apcietinājums ir samērīgs.

Bavārijas federālās zemes Augstākajai administratīvajai tiesai ir jāpārbauda, vai šie nosacījumi ir izpildīti.

Savā šīsdienas spriedumā Tiesa pirmo reizi ir lēmusi par jautājumu, vai valsts tiesām ir tiesības vai pat pienākums piemērot apcietinājumu attiecībā pret valsts iestāžu atbildīgajām personām, kuras ilgstoši atsakās izpildīt tiesas nolēmumu, ar ko tām ir uzdots izpildīt savus pienākumus saskaņā ar Savienības tiesībām.

Tiesā ir celta prasība saistībā ar tiesvedību starp Deutsche Umwelthilfe, Vācijas vides aizsardzības organizāciju, un Bavārijas federālo zemi (Vācija) par to, ka pēdējā minētā, īstenojot Direktīvu 2008/50 par gaisa kvalitāti¹, ilgstoši atteicās veikt nepieciešamos pasākumus, lai ievērotu robežlielumus attiecībā uz slāpekļa dioksīdu Minhenes (Vācija) pilsētā. Lai gan Bavārijas federālajai zemei 2012. gadā pirmo reizi tika uzdots grozīt savu gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības plānu, kas piemērojams šajā pilsētā, pēc tam 2016. gadā – otro reizi – piemērojot kavējuma naudu, lai izpildītu savus pienākumus, tostarp nosakot satiksmes aizliegumus attiecībā uz noteiktiem transportlīdzekļiem ar dīzeļdzinējiem dažādās apdzīvotās vietās, Bavārijas federālā zeme tomēr atteicās izpildīt šos rīkojumus un līdz ar to 2017. gadā tai trešo reizi tika piespriests samaksāt kavējuma naudu 4000 EUR apmērā, ko tā samaksāja. Tā kā Bavārijas federālā zeme joprojām atteicās izpildīt šos rīkojumus un publiski paziņoja, ka tā nepildīs savus pienākumus, Deutsche Umwelthilfe cēla jaunu prasību, lai, pirmkārt, tiktu piespriesta jauna kavējuma nauda 4000 EUR apmērā, un šī prasība ar 2018. gada 28. janvāra rīkojumu tika apmierināta, un, otrkārt, lai Bavārijas federālās zemes atbildīgajām personām (proti, vides un patērētāju tiesību aizsardzības ministram vai, ja tāda nav, ministru prezidentam) tiktu piemērots apcietinājums, kas ar tās pašas dienas rīkojumu tika noraidīts. Izskatot Bavārijas federālās zemes prasību, iesniedzējtiesa Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Bavārijas federālās zemes Augstākā administratīvā tiesa), pirmkārt, apstiprināja kavējuma naudas maksājuma pienākumu un, otrkārt, nolēma vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saistībā ar iespējamo apcietinājuma piemērošanu. Proti, konstatējot, ka kavējuma naudu noteikšana, ciktāl, tā kā kavējuma naudas tiek iegrāmatotas kā federālās zemes ieņēmumi, tās nerada finansiālus zaudējumus, nespēja mudināt Bavārijas federālo zemi mainīt savu rīcību un ka apcietinājuma pasākuma piemērošana ir izslēgta valsts konstitucionālo iemeslu dēļ, minētā tiesa vērsās Tiesā ar prejudiciālu jautājumu, lai būtībā noskaidrotu, vai Savienības tiesības, it īpaši Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantā garantētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ir jāinterpretē kā tādas, kas ļauj vai pat uzliek pienākumu valsts tiesām veikt šādu pasākumu.

Tiesa nosprida, ka apstākļos, kurus raksturo valsts iestādes ilgstošs atteikums izpildīt tiesas lēmumu, ar ko tai tiek uzdots izpildīt skaidru, precīzu un beznosacījuma pienākumu, kas izriet no

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/50/EK (2008. gada 21. maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai (OV 2008, L 152, 1. lpp.).

Savienības tiesībām, it īpaši no Direktīvas 2008/50, kompetentajai valsts tiesai Bavārijas federālās zemes atbildīgajām personām ir jāpiemēro apcietinājums, ja ir izpildīti divi nosacījumi. Pirmkārt, lai veiktu šādu pasākumu, valsts tiesībās ir jāpastāv pietiekami pieejamam, precīzam un paredzamam tā piemērošanā juridiskam pamatam. Otrkārt, ir jāņem vērā samērīguma princips.

Šajā ziņā Tiesa visupirms atgādināja, ka dalībvalstīm, īstenojot Savienības tiesības, ir jānodrošina to **tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā** ievērošana, kas ir garantēta gan Hartas 47. pantā, gan vides jomā Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punktā². Minētās tiesības ir vēl svarīgākas tādēļ, ka ar Direktīvu 2008/50 prasīto pasākumu neveikšana **apdraudētu cilvēku veselību**. Valsts tiesiskajā regulējumā, kas izraisa situāciju, kurā tiesas spriedums paliek neiedarbīgs, netiek ievērota šo tiesību satura būtība un tiek atņemta to lietderīgā iedarbība. Šādā situācijā Tiesa atgādināja, ka valsts tiesai ir jāsniedz tāda valsts tiesību interpretācija, kas, cik vien iespējams, atbilst šajās tiesību normās izvirzītajiem mērķiem vai, ja tas nav iespējams, nav jāpiemēro jebkāda valsts tiesību norma, kas ir pretrunā Savienības tiesībām, kurām ir tieša iedarbība.

Tomēr Tiesa arī precizēja, ka šī pēdējā minētā pienākuma ievērošana nevar izraisīt to, ka netiek ievērotas citas pamattiesības, kas ir Hartas 6. pantā garantētās **tiesības uz brīvību**, kuras tiek ierobežotas ar apcietinājumu. Tā kā tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā nav absolūtas un tās saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punktu var tikt ierobežotas, **ir jāsamēro attiecīgās pamattiesības**. Lai izpildītu šīs tiesību normas prasības, **tiesību aktam, kurā tiesa ir pilnvarota noteikt kādai personai brīvības atņemšanu, vispirms ir jābūt pietiekami pieejamam, precīzam un paredzamam tā piemērošanā, lai novērstu jebkādu patvaļas risku, un tas ir jānosaka iesniedzējtiesai**. Turklāt apcietinājuma piemērošana, kas nozīmē brīvības atņemšanu, ievērojot no samērīguma principa izrietošās prasības, var tikt izmantota tikai tad, ja nepastāv mazāk ierobežojošs pasākums (tostarp, piemēram, liela apmēra atkārtoti īsos laikposmos noteikta kavējuma nauda, kura netiek ieskaitīta tajos budžeta līdzekļos, no kuriem tā tiek maksāta), un tas arī ir jāpārbauda iesniedzējtiesai. Tikai gadījumā, ja tiktu secināts, ka **tiesību uz brīvību ierobežojums apcietinājuma piemērošanas dēļ atbilst šiem nosacījumiem, Savienības tiesības ne tikai ļauj, bet prasa piemērot šādu pasākumu**, tomēr precizējot, ka Direktīvas 2008/50 neievērošanu var konstatēt arī Tiesa prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi ietvaros vai arī [šī neievērošana] var būt pamats, lai iestātos valsts atbildība par no tās izrietošiem zaudējumiem.

ATGĀDINĀJUMS: Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA mājas lapā pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127.

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami ["Europe by Satellite"](#) ☎ (+32) 2 2964106.

² Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas parakstīta Orhūsā 1998. gada 25. jūnijā un Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes Lēmumu 2005/370/EK (2005. gada 17. februāris) (OV 2005, L 124, 1. lpp.).